

“Yaa warra amantan! Lubbuu keessanii fi maatiiwwan keessan ibidda qoraan ishii namootaa fi dhagaa heddu ta’e irraa eegaa. Ishee irra malaaykota gara jabeeyyi, ciccimoo ta’antu jiru. Waan Rabbiin isaan ajaje hin faallessan; waan ajajamaniis ni hojjatu.” Suuratu At-Tahriim 66:6

Amma mee tooftaalee ijoollee teenya sirnaan itti guddisnuu fi barsiisnu haa ilaallu.

1.Fakkenyummaan barsiisu- ijoolleen wanta abbaa fi haati ta’an taati. Abbaa fi haati kan kijiban yoo ta’an ijoolleen akkasuma ta’an. Haati hijaaba tan hin uffanne yoo taate intallis akkasuma. Fuggisoo kanaa abbaa fi haati dhugaa kan dubbatan, amala gaarii kan qaban yoo ta’an ijoolleen dhugaa kan dubbatanii fi amala gaarii kan qaban ta’u. Kuni guutumaan guututti ni ta’a jechuu keenyaa miti. Abbaa meeqatu kijibaa fi kashlabeedha. Garuu ilmi nama haqaati fi gaariidha. Abbaa fi haadha meeqa namoota gaggaariidha, garuu mucaan/intalli kashlabbeedha. Haa ta’uu malee harki caalu ijoolleen wanta abbaa fi haati hojjatan akkaessu. Kanaafu, ijoollee gaarii boru nuu fi biyya fayyadan guddisuu yoo barbaanne, nuti jalqaba isaan fuunduratti nama gaarii taane argamuudha.

Uqbah bin Sufyaan yommuu mucaa isaa nama guddisuutti kennu akkana jedheen, “Wanti jalqabaa fooyya’insa ilmaan kiyyaa ittiin jalqabdu, fooyya’insa mataa keetiti. Ijji isaanii ija keetti kan hidhameedha. Isaan biratti wanti gaariin wanta ati “Kuni gaariidha.” Jetten. Akkasumas, isaan biratti wanti badaan wanta ati kuni badaadha jetteedha. Seenaa gamnootaa fi amala namoota adaba nama qabsiisani barsiisi. Anaan isaan sodaachisi. Anaan ala adaba (naamusa) isaan qabsiisi. Akka ogeessa fayyaa dhibee beeku malee dawaaf hin ariifannee isaaniif ta’i...”[2]

Nuti fakkeenya gaarii ta’uufii yoo dadhabne seenaa namoota gaggaarii isaan barsiisudha. Seenaan jalqabaa nuti ilmaan barsiisu qabnu, seenaa Nabii Muhammad (SAW) dha. Nabiyyiin nama hundaafu fakkeenya gaarii kan ta’an waan ta’aniif, ijoolle seenaa isaa barsiisun itti gaafatamummaa haadha fi abbaa irratti kufeedha.

Seenaa Nabiyyii (SAW) irraa barnoota fudhachuuf, haala jireenya isaa bakka adda addaatti qoodun ni danda’ama. Qoodinsa kanaan “Fakkeenyummaa” jechuuni dandeenya.

Fakkeenyummaa ibaadaa- ibaadana Ergamaa Rabbii (SAW) akkam akka ta’e ofii fi ijoolle keenya barsiisu qabna. Yommuu akkana goone bid’atti akka hin kufne fi karaa sirrii irraa akka hin jallanne nu taasisa.

Fakkeenyumma beekumsaa fi amala gaggaarii- beekumsa fi amala gaarii Nabiyyii (SAW) yommuu ofii fi ijoollee teenya barsiisnu jireenyi ifaan guutattamti. Sababni isaas, akkuma A’ishaan (RA) jette, “**Amalli Ergamaa Rabbii (SAW) Qur’aana ture**” [Sunan Abi Daawud 1342](#) Qur’aanni immoo ifaan kan guuttameedha. Haqaa fi sobaa addaan baasa, jireenya dukkanoofta ibsa.

Fakkeenyummaa tola oolu fi arjoominnaa, Fakkeenyummaa of-gadi qabuu (tawaadu’a), Fakkeenyummaa gootummaa fi kkf seenaa Nabiyyii (SAW) irraa barachuu dandeenya. Rabbiin (subhaanahu wa ta’aala) ni jedha:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

“Dhugumatti nama Rabbii fi Guyyaa Aakhiraa kajeeluf ammas Rabbiin baay’isee yaadatuuf

Ergamaa Rabbii keessa hidhannaa (fakeenya) gaariitu isiniif jira.” Suuratu Al-Ahzaab 33:21

Nabiyyitti hidhachuun (fakkeenya godhachuun) hidhannaa akkam bareedu! Sababni isaas, karaa qajeelaa jallinna hin qabne irra waan deemef karaan isaa milkaa’inna fi gammachuutti nama geessa.

Ammas, seenaa namoota gaggaarii yeroo duriiti fi yeroo ammaa galma guddaa gahan ijoollee teenya barsiisu dandeenya. “Akka aalima kanaa ta’uu barbaaddaa?” Jechuun isaan kakaasu fi onnachiisu qabna.

Wanti ani isin yaadachisuu seenaa keessaniin ijoolle gorsuuf hin carraaqinaa! Sababni isaas, wanti isin hojjattanii fi milkaa’inni isin galmaan geessan baay’ee xiqqaa ta’uu waan danda’uuf ijoolen yommuu kana ilaalan homattu hin lakkaa’an. Ijoolen oduu keessan osoo hin ta’in hojii keessan ilaalu. “ani akkana ta’e, hojii akkanaa hojjadhe, milkaa’inna akkanaa galmaan gahe” jettanii ijoolen karaa keessan qofa akka hordoftu gochuuf hin yaalina. Tarii karaan keessan dogongora ta’uu danda’a. Kana irra seenaa namoota gurguddaa odeessaf. Kanatu isaan fayyada. Kuni muxannoo na muudatedha. In sha Allaah torbaan itti fufna

Gudunfaa

☐Itti-gaafatamummaa ijoolle guddisuu bahuuf bu’uuraaleen lama baay’ee barbaachisoodha. 1.

Qorachuu, hordofuu fi xiyyeefannoo itti kennu. 2.Yeroo bilisaa (free time) itti fayyadamuu

☐Wanti guddaan abbaa haati ijoollef dhiisan imaana irratti isaan guddisuudha.

☐Ijoollef fakkeenya gaarii ta’uun salphatti nama gaarii akka ta’an taasisa.

☐Ijoollee fuunduratti hojii gaggaarii baay’iste hojjachuu fi hojii badaa irraa fagaachun fakkeenya gaarii isaanif ta’i.

☐ Fakkeenya gaarii ta’uu yoo dadhaban seenaa namoota gagaarii barsiisun ijoolle daandii sirriitti qajeelchun ni danda’ama.

☐Seenan hundarra gaariin jalqaba ijoolle barsiisan seenaa Nabii Muhammad (SAW) dha.

Like <https://www.facebook.com/jireenyabadhaatu/>

Kitaabban wabii:

[1] Tarbiyatul awlaad- fuula 601, Abdullah Nasiih Ulwaan

[2] Tarbiyatul awlaad- fuula 637, Abdullah Nasiih Ulwaan

Tarbiyatul awlaad- Sa’iid Bin Aliyyi bin Wahf al-Qahtaani- fuula 131